

RUOKAVIRASTO

Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Ehdollisuuden valvonta tuotantoeläintiloilla

Emilia Mustajärvi

Valtioneläinlääkäri

Länsi-Suomen aluejaosto, Ruokavirasto

**Lounais-Suomen ja Uudenmaan
eläintukikoulutus 2026**

14.1.2026

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Valtion aluehallinnon uudistus vuonna 2026

Valtion aluehallinnon uudistus vuonna 2026

- Aluehallintovirastojen toiminta päättyi vuoden 2025 lopussa
- **Eläimiä sekä elintarvikkeita koskevat aluehallintovirastojen tehtävät siirtyivät Ruokavirastoon 1.1.2026**
- Pyritään yhtenäistämään valtakunnallisesti eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa ja elintarvikevalvontaa sekä tehostamaan eläintautien torjuntaa
- Säilytetään kuitenkin alueellinen asiantuntemus ja yhteistyö
- Läänineläinlääkäreiden uusi tehtävänimike on **valtioneläinlääkäri**
 - Työskentely jatkuu pääosin samoilla paikkakunnilla
 - Sähköpostit: etunimi.sukunimi@ruokavirasto.fi
 - Vaihde: 029 530 0400

Eläinlääkintähuollon aluejaostot

- Eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tehtäviä varten on Ruokavirastoon perustettu eläinlääkintähuollon aluejaostot:
- **Etelä- ja Sisä-Suomen aluejaosto:** esa@ruokavirasto.fi
 - Etelä-Karjala, Kanta-Häme, Keski-Suomi, Kymenlaakso, Pirkanmaa, Päijät-Häme, Uusimaa
- **Länsi-Suomen aluejaosto:** lasa@ruokavirasto.fi
 - Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Satakunta, Varsinais-Suomi
- **Itä- ja Pohjois-Suomen aluejaosto:** ipa@ruokavirasto.fi
 - Etelä-Savo, Kainuu, Lappi, Pohjois-Karjala, Pohjois-Pohjanmaa, Pohjois-Savo

Valtioneläinlääkärin tekemät tarkastukset tuotantoeläintiloilla

- Naudat, siat, lampaat, vuohet, yli 350 kanan munintakanalat, broilerit ja kalkkunat:
- Ehdollisuuden valvonta
 - Eläinten hyvinvoinnin valvonta
 - Elintarvikkeiden tuotannon ja turvallisuuden valvonta
- Otantaan perustuva eläinten hyvinvoinnin valvonta
- Tarkastukset broileritiloilla kasvatustiheyden nostamisen yhteydessä
- Lääkekirjanpidon tarkastukset
- Epäilyyn perustuvat tarkastukset
- Lisäksi mm. eläinkuljetusvalvontaa

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Valtioneläinlääkärin suorittama ehdollisuuden valvonta

Valvonnan säädöspäruusteet (eläinten hyvinvointi)

- **Valvonta-asetus; Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 2017/625**
 - Säättää virallisesta valvonnasta koskien elintarvike- ja rehulainsäädäntöä, eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita
- **Eläinten hyvinvointilaki 693/2023, EHL**
 - Sovelletaan kaikkiin eläimiin
 - Asettaa vaatimuksia mm. eläinten kohtelulle, hoidolle ja pitopaikalle sekä valvonnalle
- **Eläinlajikohtaisia eläinten hyvinvointia koskevia vähimmäisvaatimuksia:**
 - Valtioneuvoston asetukset
 - Neuvoston direktiivit (tuotantoeläimet, siat, vasikat, munivat kanat ja broilerit)
- Kansallinen lainsäädäntö on EU:n lainsäädäntöä tiukempi
 - Kaikki eläinten hyvinvointisäädösten laiminlyönnit eivät siten johda tukiseuraamuksiin

Tarkastuksista yleisesti

- Tarkastuksen tekijällä on oikeus päästä tiloihin, joita tarkastuksen tekeminen edellyttää, ja ottaa maksutta valvontaa varten tarvittavia näytteitä sekä **tallentaa ääntä ja kuvaa**. Hänellä **on oikeus tarkastaa eläin, eläimen pitopaikka ja muut eläintenpitoon liittyvät tilat**, eläintä varten tarkoitettu ravinto, juotava, varusteet ja välineet sekä eläintenpitoon liittyvät tiedot ja asiakirjat sekä muut valvonnan kannalta merkitykselliset seikat. (EHL 78 §)
- **Eläintenpitäjällä on velvollisuus avustaa tarkastajaa** eläinten hyvinvointilain tai valvonta-asetuksen nojalla tehtävässä tarkastuksessa ja näytteen ottamisessa (EHL 85 §)
- **Tarkastukset tulee pääsääntöisesti suorittaa ennalta ilmoittamatta** (valvonta-asetus)
- Tarkastus pyritään suorittamaan eläintenpitäjän tai hänen edustajan läsnä ollessa. Valvonta voidaan kuitenkin suorittaa myös ilman eläintenpitäjän läsnäoloa.

Ehdollisuuden valvonta

- **Valvotaan, täyttyvätkö tukien maksamisen ehdot**
 - Vaatimukset ovat voimassa olevaa lainsäädäntöä – täytyttävä kaikilla tiloilla aina
- **Vähintään 1 % tiettyjä EU-tukia hakeneista tiloista Suomessa**
 - Naudat, siat, lampaat, vuohet, munivat kanat (yli 350 kanaa), broilerit ja kalkkunat
 - Tilalla valvotaan kaikki maataloustarkoitukseen pidettävät eläinlajit
- Satunnainen otanta (20-40 %)
- Riskiperusteinen otanta (60-80 %)
- Viime vuosina puutteita havaittu noin 1/3 tiloista maanlaajuisesti
- Muun valvonnan yhteydessä havaittu puute ehdollisuuden vaatimuksissa:
 - Ruokavirasto laajentaa ehdollisuuden valvonnaksi = **hallinnollinen valvonta**

Ehdollisuuden valvonnan ohjeet

- Ruokavirasto vuosittain päivittää ohjeet eläintuotantotilojen ehdollisuuden valvontaan. Ohjeet sisältävät ehdollisuuden vaatimukset, kansalliset eläinten hyvinvoinnin vähimmäisvaatimukset sekä lainsäädännön viittaukset.
- Eläinten hyvinvoinnin otantaan perustuvat ja ehdollisuuden tarkastukset:
 - Ohje 1432/04.01.00.01/2020/11
- Elintarvikkeiden tuotantoa koskeva ehdollisuuden valvonta – eläintilat:
 - Ohje 1092/04.02.00.01/2025

Ehdollisuuden valvonnan sisältö

- Ruokaviraston valtioneläinlääkärin suorittamaan valvontaan kuuluvat:
 - Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotanto ja turvallisuus
 - Tuotantotilojen hygienia
 - Maidon- ja munantuotannon hygieniavaatimukset
 - Eläinten lääkityskirjanpitoa koskevat vaatimukset
 - Eläinlääkejäämät, tuotantoeläimiltä kielletyt aineet
 - Eläintaudit
 - Eläimistä ihmisiin tarttuvat taudit
 - Eläinten hyvinvointi
- Kirjanpitoa säilytettävä tukihakuvuosi ja kaksi seuraavaa kalenterivuotta (1 + 2 vuotta)
 - Paitsi lääkekirjanpito 5 vuotta!

1) Jäljitettävyys

1) Eläinten ja elintarvikkeiden jäljitettävyys

- Kirjanpito tilalle vastaanotetuista ja tilalta elintarvikkeeksi toimitetuista eläimistä
- Kirjanpito elintarvikkeiksi toimitetuista eläimistä saatavista alkutuotannon tuotteista, kuten raakamaidosta ja munista
 - Tiedot meijeriin toimitetusta maidosta tai pakkaamoon toimitetuista munista
 - Suoraan kuluttajalle: ei tarvitse tietoa vastaanottajasta, mutta kirjattava myydyn tuotteen määrä ja myynnin päivämäärä
- **Eli mistä eläimet ovat tulleet ja minne eläimet ja alkutuotannon tuotteet on toimitettu (+ milloin, monta)**

2) Jätteet ja vaaralliset aineet

2) Jätteiden ja vaarallisten aineiden varastointi ja käsittely

- Estetään elintarvikkeiden ja niitä tuottavien eläinten saastuminen
- Estetään haittaeläinten houkuttelu paikalle
- Vaarallisia aineita ovat mm. rehun säilöntäaineet, eläinlääkkeet, kasvinsuojeluaineet, lannoitevalmisteet, desinfiointiaineet ja jyrsijämyrkyt
- **Säilytys erillään eläintiloista ja elintarvikkeiden käsittelytiloista**
- Yleinen siisteys ja asianmukainen jätteiden säilytys ja hävitys
- Kuolleiden eläinten asianmukainen käsittely ja hävitys

3) Tartuntatautien leviämisen estäminen

3) Elintarvikkeista ihmisiin siirtyvien tartuntatautien kulkeutumisen ja leviämisen estäminen (esim. EHEC, salmonella)

- Tuottajalla on toimintatapoja tautien leviämisen estämiseksi, esim.
 - Suojavaatetus vierailijoille
 - Haittaeläintorjunta
 - Ostoeläinten erillään pitäminen muista eläimistä
 - Karsinoiden puhdistus ja tarvittaessa desinfiointi ryhmien välillä
- Epäilyistä tai todetusta vastustettavasta eläintaudista ilmoitetaan kunnaneläinlääkärille
- Jos tilalle on tehty päätös taudin leviämisen estämiseksi:
 - Tuottaja on noudattanut maidon ja kananmunien luovutusta koskevaa kieltoa

4) Tutkimusten tulokset

4) Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotantoon liittyvistä ihmisten terveydelle merkityksellisten tutkimusten tuloksista pidetään kirjaa

➤ **Tuottajan on säilytettävä saamansa tutkimustulokset, esim.:**

- Salmonellatutkimukset
- Teurastamon toteuttama broilereiden kampylobakteerivalvonta
- Utaretulehdustutkimukset

➤ **Maidon- ja munantuotantotilat: vesitutkimuksen tulos**

- Ei vaadita: käytössä valvotun talousvettä toimittavan laitoksen vesi (esim. kunnallinen vesilaitos tai vesiosuuskunta), munantuotantotila ei lähetä munia massattavaksi tai pese massattavaksi lähetettäviä munia

5) Tarkastusten todistukset

5) Tarkastuksista ja niiden tuloksista saadut todistukset

- Tuottaja on säilyttänyt saamansa eläinten tai eläimistä saatavien tuotteiden tarkastusten tarkastuskertomukset, yhteenvedot ja muut asiakirjat
 - Valvontaviranomaisen tarkastuskäynnin asiakirjat
 - Eläinten teurastustiedot: lihantarkastuspäätökset, sikojen sairastuvuustiedot
 - Salmonellavalvontaohjelman käynnin raportit

6 ja 7) Kielletyt aineet ja eläinlääkejäämät

6) Kielletyt aineet

- Eläinten kasvua ja tuotantoa edistävät lääkeaineet (esim. stilbeenit, tyreostaatit, estradiolit, kokkidiostaatit tietyillä eläimillä)
- Tuotantoeläimille kielletyt antibiootti (esim. kloramfenikoli)
- **Osalla tiloista otetaan näytteitä** (veri-, virtsa-, uloste-, vesi- tai rehunäytteitä), joiden tarkoituksena on selvittää, onko tila käyttänyt kiellettyjä hormoneja tai antibiootteja.

7) Eläinlääkejäämät

- Laajennuksen kautta, kun jäämä on löytynyt muun valvonnan yhteydessä (esim. Ruokaviraston vierasainevalvontaohjelman mukainen näyte, meijeri- tai teurastamoilmoitus)

8) Lääkekirjanpito

8) Lääkekirjanpito – säilytysaika on 5 vuotta!

- Oltava kirjanpito kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä (loislääkkeet, rokotukset)
 - 1) Eläimen tai eläinryhmän tunnistetiedot
 - 2) Lääkityksen antopäivämäärä
 - 3) Lääkityksen aloittaja (eläinlääkäri, eläinten omistaja, hoitaja jne.)
 - 4) Lääkkeen/lääkerekhun käyttöaihe
 - 5) Lääkkeen/lääkerekhun nimi
 - 6) Lääkkeen määrä
 - 7) Varoaika
 - 8) Lääkkeen myyjä/määrääjä
- Säilytettävä lääkkeiden myynnistä kuitit ja eläinlääkärikäyntien raportit

9-11) Maito: Terveydentila ja lypsyhygienia

9) Maidontuotantoeläinten terveydentila on hyvä

- Raakamaidon ja ternimaidon on oltava peräisin eläimistä, joiden terveydentila on hyvä
 - Ei merkkejä taudista, joka voi johtaa maidon saastumiseen
 - Esim. sukuelinten alueen tulehdus, ripuli, kuume, utaretulehdus
 - Tuottaja seuraa maidonlaatua ja esim. vedinten kuntoa

10) Lypsäminen tehdään hygieenisesti. Varmistetaan, että ennen kuin lypsäminen alkaa, vetimet, utareet ja niiden lähialueet ovat puhtaat

11) Sairaiden eläinten maito ja jäämiä sisältävä maito lypsetään erilleen muusta maidosta

- Kyseisten eläinten merkitseminen/eristäminen

12 ja 13) Maito: Jäähdytys- ja säilytysolosuhteet

12) Maidon jäähdytys- ja säilytysolosuhteet eivät heikennä maidon elintarviketurvallisuutta

- Maidon säilytystilat on riittävästi erotettu eläintiloista
- Tilasäiliön avattava luukku, hana ja korvausilmanotto on erillisessä tilassa
- Jos välitön yhteys eläintenpitotiloihin, on riski huomioitava ja noudatettava huolellisuutta tilojen ja laitteiden puhtaanapidossa

13) Tilalla on toimintaan soveltuvat jäähdytyslaitteet

- Maidon riittävä ja tehokas jäähdytys ennen kuljetusta laitokseen
 - A) Keräily päivittäin: korkeintaan 8 °C, B) Keräilyä ei päivittäin: korkeintaan 6 °C

14 ja 15) Maito: Suojaus ja pintojen puhtaus

14) Maidon säilytystilat on suojattu tuhoeläimiltä

- Tuhoeläimiä ovat jyrsijät (erit. rotat), linnut ja hyönteiset
- Tuhoeläinten pääsy maidon säilytystiloihin on aktiivisesti ja tarpeen mukaan torjuttu esim. pyydyksin, syöttilaatikoin ja kärpäspaperein
 - Huom: ei jyrsijämyrkkyjä maidon säilytystiloihin!
- Maidon säilytystiloissa ei saa olla lintujen pesiä tai runsaasti kärpäsiä

15) Maidon kanssa kosketuksiin joutuvat pinnat on pidetty puhtaina

- Maidon kanssa kosketuksiin joutuvat pinnat ovat helposti puhdistettavaa, sileää, pestävää ja myrkytöntä materiaalia. Pintojen tulee olla ehjiä ja puhtaita.
- Tarkastetaan maidon laatututkimusten bakteeripitoisuustulokset 2 kk ajalta

16) Muna: Munien säilytys

- Munat säilytetään tilalla ja kuluttajalle asti puhtaina ja kuivina
- Munat on suojattava hajuilta, suoralta auringonvalolta ja iskuilta
- Munien säilytystilat ovat puhtaat eikä siistit

17) Eläinten hyvinvoinnin valvonta

- Tarkastetaan eläimet ja niiden pitopaikka
- Tarkastetaan lääkekirjanpito ja kuolleisuuskirjanpito
- Eläinten asiallinen kohtelu, ei ole tehty kiellettyjä toimenpiteitä
- Eläinten hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtiminen, ruokinta ja juotto
- Eläinten pitopaikka
 - Sopivat rakenteet, tilavaatimukset, olosuhteet, häiriötilanteisiin varautuminen
 - Tuotantotilan puhtaus ja turvallisuus, haittaeläintorjunta
 - Asianmukainen kuiva makuupaikka, virikkeet
- Eläinlajikohtaiset vaatimukset hoidosta ja pitopaikasta

Valvonnassa havaittuja puutteita

1) Eläimen lopetuksen puutteet ja viiveet

- Pulttipistoolilla tainnuttaessa on myös viilletävä eli laskettava veret, jotta varmistetaan eläimen kuolema!
- Siat: Sairaana / huonokuntoisen eläimen lopetus riittävän ajoissa
 - Esimerkiksi räpäleet, kuihtuneet, moniniveltulehdukset, makaavat (eivät pääse ylös), isot tyrät ja peräsuoliprolapsit

2) Eläinten merkitseminen korvia loveamalla – erityisesti siat

- Korvien loveaminen on ollut kiellettyä 1.1.2024 alkaen!
- Sioille sallittuja merkintätapoja on ainoastaan korvamerkit ja tatuoinnit

Valvonnassa havaittuja puutteita

3) Tulehduskipulääkkeen vähäinen käyttö – siat, naudat, vuohet ja lampaat

- Tärkeää huolehtia sairaan tai loukkaantuneen eläimen **riittävästä kivunlievityksestä**. Tulehduskipulääke lievittää myös tulehdusreaktiota, parantaa eläimen syöntiä ja edistää eläimen palautumista ja toipumista.
- Lääkevalmisteilla on vaihtelevia varoaikoja, myös lyhyempiä
- Esimerkiksi ontuvalle eläimelle ja vaikean poi'ituksen jälkeen
 - Ontuminen on merkki kivusta!
- Siat: Jos annetaan antibioottia, yleensä tarvitsee myös kipulääkettä

4) Lääkekirjanpidon puutteet ja viiveet

- Ei ole kirjattu kaikkia tarvittavia tietoja
- Kaikkia lääkityksiä ei ole muistettu kirjata (suositus kirjata viikon sisään)

Valvonnassa havaittuja puutteita

5) Puutteelliset virikkeet – siat

- **Sikojen saatavilla on oltava jatkuvasti materiaalia, jota siat voivat tonkia ja tutkia**
 - Olki, heinä (esim. heinähäkit), puru, turve jne.
 - Materiaalista pitää pystyä muodostamaan kasoja
- *Jos tämä ei ole mahdollista jatkuvasti:*
 - **Jatkuvasti oltava tutkimismateriaalia eli leluja – Tarkista kaikki karsinat säännöllisesti!**
 - Palloja, halkoja, köyttä, ketjuja jne. (vaihdellaan)
 - **Lelun lisäksi vähintään 2 kertaa päivässä tarjottava manipuloitavaa materiaalia**
 - Olki, heinä, paperi jne.
- **Porsivalle emakolle tai ensikolle on annettava viikkoa ennen odotettua porsimista riittävästi sopivaa materiaalia pesäntekoa varten**
 - Esimerkiksi olki, risut, lattiaan ulottuvat juuttisäkit

Valvonnassa havaittuja puutteita

6) Likaisuus – erityisesti siat

- Eläimillä ei ole kuivaa ja puhdasta makuupaikkaa, karsinat sotkettuja, eläimet likaantuvat

7) Siipikarjailoilla havaitut puutteet

- Kasvatustiheyden ylitykset / ylitäyttö
- Huonolaatuinen pehku
 - Linnut likaantuvat ja kastuvat, hautumia, jalkapohjatulehduksia
- Ilmastoinnin toiminnan ja kapasiteetin puutteet
 - Haitallisten kaasujen pitoisuus kohoaa liian korkeaksi
- Häkkikanalat: Häkkien osien kuluminen
 - Muistettava tarvittaessa uusia/kunnostaa pesän pohjat ja pehkumatot!

Lääkkeiden luovutuksesta varalle

- **Lääkkeiden luovuttaminen varalle edellyttää terveydenhuoltosopimusta**
 - Sopimukseen kirjataan lainsäädännön määräämä **käyntitiheys**
 - Käyntitiheys sika- ja nautakarjatiloiilla riippuu eläinmäärästä
 - Käynnit tulee olla ajan tasalla, jotta lääkkeitä voi luovuttaa
 - Sopimukseen on kirjattava **varalle luovutettavat lääkkeet ja niiden käyttöaiheet**
- Terveydenhuoltoeläinlääkäri **saa luovuttaa varalle enintään sen määrän lääkkeitä kuin arvioi tarvittavan seuraavaan TH-käyntiin asti**
- Huom: Prostaglandiineja saa luovuttaa vain **yksittäisten** emakoiden porsimisen käynnistämiseen, kun emakon tiineys on jatkunut vähintään 116 päivää
 - Eläinten hoitaja ei siis saa rutiinisti käynnistää emakoiden porsituksia porsitusten ajoittamista varten

Jos ehdollisuuden vaatimusten noudattamisessa todetaan puutteita

- Seuraamuksen osalta laiminlyönnissä arvioidaan laajuutta, jatkuvuutta ja vakavuutta
 - Vähäinen, tahaton, vakava vai tahallinen laiminlyönti?
 - Tahaton laiminlyönti yleensä 3 %, tahallisuudesta vakavampi seuraus 15-100%
 - Vähäinen laiminlyönti voi olla 1 %, vakava yleensä 5 %, mutta jopa 10 %
- Tuottajaa kuullaan havaituista rikkeistä / epäkohdista
 - Tuottajalla on mahdollisuus antaa selvitys asiaan
- Valtioneläinlääkäri tämän jälkeen antaa lopullisen ehdotuksen mahdollisesta tukiseuraamuksesta Elinvoimakeskuksen ehdollisuuden koordinaattorille
- Koordinaattori kokoaa kaikki tilalle ko. vuonna tehdyt tarkastukset yhteen ja vahvistaa lopulliset seuraamusprosentit
 - Kunnan maatalousviranomainen tekee lopullisen valituskelpoisen päätöksen

Ylivoimainen este

- Ylivoimaisesta esteestä tulee olla ilmoittanut (ennen valvontaa) 15 työpäivän sisällä tilanteen havaitsemisesta maatalousviranomaiselle
 - Esimerkiksi: pitkäaikainen työkyvyttömyys tai sairaus, kotieläinrakennuksen tuhoutuminen onnettomuudessa
- Laiminlyöntiä ei sanktioida, jos tilanne johtuu ylivoimaisesta esteestä
- Ylivoimaisesta esteestä ilmoittaminen ei kuitenkaan poista epäkohtaa, ja siitä voi olla muita seurauksia esim. hallinnollisia tai juridisia

Muutos: Sikojen kastraatio

- Porsaiden kirurginen kastraatio on kiellettyä 1.1.2035 alkaen (EHL 126 §)
- Hallitus on esittänyt kastraatiokiellon kumoamista, käsittely on vielä kesken
- **Muutokset 1.1.2027 lähtien:**
 - Enintään 7 päivän ikäisiä kastroivalla henkilöllä on oltava suoritettuna **porsaiden kirurgisen kastraation koulutus**. Koulutuksesta saatu todistus on säilytettävä.
 - Kastraatiossa on tulehduskipulääkkeen lisäksi käytettävä **paikallispuudutetta**.
- Koulutusta tarjoaa ainakin Sedu – hoida tänä vuonna kuntoon!

KIITOS

Emilia Mustajärvi

valtioneläinlääkäri

[puhelinvaiht. 029 530 0400](tel:0295300400)
emilia.mustajarvi@ruokavirasto.fi
kirjaamo@ruokavirasto.fi
www.ruokavirasto.fi

RUOKAVIRASTO

Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

